

DIRVA

Nr. 3

Sausis-January 9, 1961

Cleveland, Ohio

Castro bando sulaikyti kubiečių bėgimą į užsienius

Kubos vyriausybė nutraukė kelionės leidimų išdavimą kubiečiams ir užsieniečiams, norintiems išvykti iš Fidel Castro režimo valdomos Karaičių salos. Varžymai tuo tarpu netaikomi JAV piliečiams, kuriems nereikia specialių leidimų diplomatinėms santykių nutraukimo pasėkoje, ir tiems asmenims, kuriems karinės įstaigos yra tokius leidimus išdavusios anksčiau.

Draudimu siekiama sustabdyti gyventojų bėgimą iš krašto, nors oficialiai skelbiama, kad draudimas įvestas dėl karinių pasiruošimų, siekiant pasitikti "jankių invaziją", kurios Fidel Castro laukia prieš naujam JAV prezidentui Kennedžiui perimant pareigas.

Kariniai leidimai, vykstant į užsienį, buvo įvesti 1959 metų vasarą, praėjus keliems mėnesiams po to, kai Castro "revoliucionieriai" užgrobė krašto valdžią. Nepaisant dabar paskelbtų suvaržymų, ilgos kubiečių eilės praeitą savaitę ties Havanos kriminalinės policijos įstaiga, kur leidimai anksčiau buvo išduodami. Daugelis laukiančiųjų turėjo JAV vizas, gautas iš JAV ambasados, prieš nutrukstant diplomatinėms santykiams. Leidimus iš anksčiau turinčiais kubiečiais perpldyti visi lėktuvai, išskrendantys iš Havanos aerodromo.

JAV nutraukė diplomatinis santykius su Kuba, bėgliai užplūdo britų ambasada, bandydami gauti vizas į kaimyninę Jamaiką.

Tuo tarpu Kubos vyriausybė stiprina pasiruošimus "ginti Havaną" nuo "jankių invazijos". Artillerijos vienetai ir pėstininkai užėmė visus "strateginius" Havanos punktus: patrankos stovi paruoštos "akcijai" miesto parkuose, ant namų stogų sukelti priešlėktuvinės gynybos vienetai. Miesto centre patruliuoja moterų milicijos būriai, ginkluoti čekoslovakiniai automatai.

Vyriausybės organas "Revolucion" po rėkiančiomis antraštelėmis pakartojo Izvestijos pranešimą, kuriame Maskvos laikraščio korespondentas iš New Yorko skelbia, jog "parašyti ninkai ir laivai stovi paruošti invazijai Miami uoste, Nikaragvoje ir Guantanamo bazėje".

Neminimas pabėgėlių skaičius esąs radęs prieglaudą Guantanamo bazėje, iš kur jie būsia perkelti į JAV.

Dėl Kubos skundo prieš JAV Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje nebuvo net balsuota, kai paaiškėjo, jog skundas paremtas ne konkrečiais duomenimis, bet kažkurio Urugvajaus kairiųjų laikraščio spėliojimu.

Kubiečių, Fidel Castro priešų,

Jungtinių Tautų Sekretoriatas vengia Lietuvos vardo...

Žemiau cituojame Lietuvos Diplomatinės Šešos, min. St. Lozoraičio laišką Jungtinių Tautų gen. sekr. Hammarskjöldui, tuo tarpu, dar neturėdami JT sekretoriato atsakymo, tegalėdami tik spėlioti, ar tai būtų klaidos, ar jau sąmoningai pradedamų vystyti Jungt. Tautų pataikavimų sovietams:

"Rugsėjo mėnesio 12 dieną aš pasiunčiau Tamstai raštą, kuriame protestavau prieš Sov. Sąjungos primetą Lietuvai okupaciją ir spaudą. Šia proga aš iškeliau tą faktą, kad tuo metu, kai Vakaraipripažįsta apsisprendimo teisę Afrikos tautoms, įskaitant kongiečius, arčiausias kolonijinis režimas yra primestas Sov. Sąjungos pavergtai Europos daliai. Mano raštas buvo užbaigtas pasiūlymu, kad Jungtinių Tautos sudarytų komisiją tirti tautų apsisprendimo teisės problemą.

Į šį mano raštą, pasiųstą ginant Sov. Sąjungos pažeistas Lietuvos teises, man atsakė Jungtinių Tautų Sekretariatas (Politinių reikalų ir Saugumo tarybos Departamentas), patvirtindamas gavimą rašto... adresuoto Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui Kongo padėties reikalu.

Negaliu paslėpti, jog man sunku suprasti priežastis, dėl kurių Sekretariatas laikė galima duoti man tokį atsakymą. T.y., apibūdinti mano raštą kaip liečiantį Kongo padėtį. Iš tikrųjų, aš atsisakau patikėti, kad būtų norima tuo būdu reikšti įžeidžiančios ironijos dėl mano krašto teisinės bylos, kuri buvo mano kreipimosi į Tamstą tema. Lygiai neįleidžiu minties, kad Sekretariatas būtų norėjęs išvengti paminti savo atsakyme Lietuvos vardą. Tad tenka spėti, jog klaidingas Sekretariato tvirtinimas

NEUTRALISTAI VĖL GRASINO PASITRAUKTI IŠ KONGO

Penkios neutralistinės Afrikos valstybės Kasablankos konferencijoje sutarė atitraukti savo kariuomenes iš Kongo, kur jos sudaro Jungtinių Tautų Komandos dalį, Ganos, Gvinejos, Malio, Maroko ir Jungtinės Arabų Respublikos valstybių šefai paskelbė, kad jie pasiekė "visišką sutarimą" kariuomenių atitraukimo klausimu, tačiau diskusijos, kai kuriais momentais gana karštos, tuo reikalu tęsėsi apie dešimtį valandų.

Keturios tų valstybių savo nusistatymą pasitraukti iš Kongo jau buvo paskelbusios anksčiau, nors nė viena iki šiol savo sprendimo neįvykdė. Ganos prez. Nkruma buvo vienintelis iš penkių konferencijos dalyvių, kurį dabar reikėjo "įtikinti". Bendras visų penkių valstybių karinis kontingentas Kongo siekia 6,400 vyrų iš maždaug 20,000. Pakartotiniams skelbimais apie karinių kontingentų atitraukimą norima paveikti Jungtines Tautas, kad jos reikalautų Lumumbos grąžinimo Kongo vyriausybėn.

Kita, nuosauksnių Afrikos valstybių grupė, atstovaujama Tuniso ir Nigerijos, nėra tvirtai

nusistačiusios remti Lumumbą ir, bent laikinai, yra linkusios sekti dabartinę JT politiką. Etiopija, Nigerija ir Liberija buvo taip pat kviestos į Kasablankos konferenciją, bet atsisakė dalyvauti, Tunisas nebuvo oficialiai kviestas, nes iš anksto buvo paskelbęs, jog nedalyvaus.

NAUJAS PRIESTANKINIS GINKLAS

JAV armija pademonstravo naują prieštankinį ginklą: lengvą raketinio tipo granatą, kuri pakels ligšiol naudotas sunkias ir nepatogias bazukas. Naujoji granata XM-72 esanti tris supusę karto veiksmingesnė už Korėjos kare naudotas bazukas ir penkis kartus lengvesnė.

Armija skelbia, kad ji būsianti labai efektinga "iš kelių šimtų jardų atstumo" prieš tankus, šarvuotus autovežimius, betoninius bunkerius, įvairias fortifikacijas ir t.t. Jos masinės gamyba būsianti pradėta, kai tik bus patvirtintas žieminis gynybos departamento biudžetas, kurinį traukti fondai jos gamybai.

atstovai Amerikoje pareiškė, kad tomis provokacijomis Fidel Castro režimas bandęs suvienyti gyventojus, nukreipiant jų dėmesį nuo didėjančių ūkinių sunkumų. Jie pranašauja, kad Castro režimas sugrįšiąs per ateinančius tris mėnesius, bet jie ginkluotos invazijos į Kubą neruošia.

esąs pagrįstas neatidumu.

Tačiau, jeigu tai yra tokios rūšies klaida, manau, kad privaliau atkreipti į ją Tamstos dėmesį. Aš įmatau, kad Sov. Sąjungos dalyvavimas Jungtinėse Tautose ir Sekretariate yra žalingas Organizacijos veiklai bei prestižui, taip pat kiek tai liečia Organizacijos laikyseną Sovietų pavergtųjų tautų atžvilgiu. Ir kaip tik bijodamas, kad ši žala nebūtų gilinima, laikau reikalinga pranešti Tamstai, kas išdėstyta aukščiau".

Žinios iš viso pasaulio

* BELGIJOJE socialistų vadovų streikais ir demonstracijomis praeitą savaitę pasireiškė aštrūs nemis įangų daugybei ir padėginėjimų formomis, bet neutralūs stebėtojai sako, kad bendru mastu imant, streikas silpnėjęs. Kraštą valdančiųjų partijų koalicija paskelbė, kad ji nesitarsianti su socialistais, kol streikas nebus atšauktas. Karalius Baudouin tęsia bandymus suderinti abiejų pusių pažiūras.

* ALŽIRE referendumas dėl prez. De Gaulle plano prasidėjo tvarkingai. Balsavimų išvakarėse prez. De Gaulle paskelbė atsisaukimą į gyventojus, kuriame nurodė, kad, jei patys Prancūzijos piliečiai neišspręs Alžiro problemas, ją ateis išspręsti svetimi.

* MASKVA, kaip per diplomatinis kanalus patiriama, pakeitusi nusistatymą dėl Tarptautinės Kontrolės Komisijos atgavimo Laoso krizei išspręsti. Tikima, kad būkštaujanti, jog toji komisija galinti pripažinti princą Boun Oum vyriausybę, kas sumažintų sovietų šansus teikti atvirą pagalbą komunistiniams elementams. Pačiame Laose komunistiniai junginiai kontroliuoja "Asočių lygumą", bet kautynės apimtusios. Esą galutinai paaiškėjo, kad Š. Vietnamo reguliari kariuomenė nedalyvavusi lygumų užėmime. Jie tik pasienyje pradėję tariamą puolimą, kuris, tuo pačiu metu prasidėjęs kautynėms krašto gilumoje, sudaręs invazijos įspūdį. Bet tikima, kad jų "instruktoriai ir patarėjai" vis dėlto vadovavę kautynėms, nes konstatuota, kad sovietiniai lėktuvai pradėjo per Xieng Khuang aerodromą išgabenti "personala", kaip spėjama, siekdamai nuslėpti jų dalyvavimą, jei Laosan būtų pasiųsta tarptautinė faktų rinkimo komisija.

* JAV vyriausybė pasiūlė Sovietijai bendru susitarimu atšaukti turistams draudžiamąsias zonas abiejose kraštuose. JAV tiki, kad tuo būdu būtų iš dalies sumažinta tarptautinė įtampa.

* SEPTYNIŲ Afro - Azijos kraštų "viršūnių konferencija" Kazablankoje priėmė rezoluciją, kuria skatina afrikiečių ir kitų savanorių verbavimą į Alžiro sukilėlių armiją.



Prieš šventės Vilties leidykla išleido rašytojo Romualdo Spalio (Giedraičio) naują veikalą "Alma Mater", vaizduojantį studentų gyvenimą Nepriklausomoje Lietuvoje, kuris yra lyg ir tęsinys anksčiau išleistų veikalų "Gatvės berniuko nuotykių" ir "Ant ribos", turėjusių skaitytojuose didelį pasisekimą. Romualdas Spalis, kuris prieš porą mėnesių atšventė 45 metų amžiaus sukaktį, yra mokytojas Kaune, Zarasuose, o tremtyje Detmoldo ir Greveno gimnazijose, dabar įsikūręs Anglijoje. Jo knyga "Gatvės berniuko nuotykių" buvo išversta latvių kalbon ir baigiama versti angliškai. "Alma Mater" rekomenduojama turėti kiekvieno lietuvių šeimoje. Ypač patartina jaunimui ją perskaityti, kad galėtų susipažinti su anų laikų studentų gyvenimu Lietuvoje. Knygos tiražas nėra didelis, tad norintiems turėti savo bibliotekoje, šią knygą patartina pasiskubinti įsigyti, pasinaudojant Dirvoj spausdinamų kuponu. Knyga įrišta kietuose viršeliuose, 434 puslapių, kainuoja 5 doleriai.

Kaip MVD organizuoja su išeiviais "koegzistenciją"

Laisvę pasiekusio latvio, sovietinės slaptosios policijos agento, liudijimas.

Šį rudenį Stockholme iš sovietų laivo "Latvija" pabėgo 47 m. latvis Janis Mazulans, Rygos televizijos stoties tarnautojas, kuriam gruodžio mėnesį buvo suteikta politinio pabėgėlio teisės. Spaudos konferencijoje gruodžio viduryje Mazulans perspėjo Vakarų, kad komunizmas nėra pasikeitęs po Stalino mirties. Metodai šiuo metu elegantiškesni ir mažiau brutales, tačiau komunistinio režimo siekimai lieka nepasikeitę.

Slaptoji policija savo veiklos nesumažino, atvirkščiai — ji turi daugiau agentų, negu anksčiau, ir ji neturi sunkumų užverbuoti agentus įbaugintų žmonių tarpe.

Kas tie "turistai"?

Pats Janis Mazulans buvo MVD užverbuotas, ir todėl kalba iš asmeninės patirties. Liudininkas davė MVD užverbavimo ataskaitą; jo uždaviniai lieté latvius užsieny, ir jis tvirtina, kad visi užsienin išleidžiami turistai yra MVD užverbuojami.

Turistais į užsienį išleidžiami tik ypač nusipelnę arba ypač patikimi asmenys. Dažnai MVD prie jų prieina tik po to, kai jie jau yra gavę leidimą išvykti užsienin. Nėra galimybės atsisakyti bendradarbiavimo su MVD, nes toks atsisakymas tuojau interpretuojamas, kaip nelojalumas ir

priešingumas sovietų valstybei.

Įmonėse, įstaigose arba valstybinėse darbovietėse dažnai skelbiamos kelionės užsienin ir suinteresuoti asmenys kviečiami paduoti pareiškimus savo darbovietės profesinės sąjungos komitetui. Prašymą turi patvirtinti vietiniai ar kaimų vietovių sovietai, be to, rajono taryba ir, žinoma, policija — nors apie tai viešai nekalbama.

Pats Mazulans buvo MVD užverbuotas, įsirašė kandidatų į kelionę, net ir pabėgo iš laivo MVD pavedimu. Už kelionę jisai pats turėjo sumokėti, nors MVD žadėjo išlaidas apmokėti, kuomet jis sugrįš. Jam taipogi buvo pasakyta, kad jis laive bus vienintelis policijos agentas; tačiau išsikalbėjus laive su bendrakeleiviais, paaiškėjo, kad beveik visi turėjo panašias "misijas" atlikti švedijoje: vieni lieté pabėgėlius švedijoje, o kiti — ir grynai švedų vidaus reikalus.

Specialios instrukcijos

Prieš išvykdam į užsienin, turistai gavo instrukcijas, kaip elgtis švedijoje. Šias profesinių sąjungų bei "In-touristo", agentų duotas instrukcijas beveik pažodžiui pakartojo ir sovietų ambasados atstovai Stockholme. Instrukcijose, be kita ko, buvo pabrėžta:

• nesistebėti ir nesizavėti nieku, "kapitalistiniuose

Vakaruose". Tai nelengva, pareiškė Mazulans, nes tarybiniam piliečiui beveik viskas Vakaruose, pradedant paprastą degtukų dėžute, sukelia nuostabą.

• jokių būdu ir niekam neduoti savo namų adreso, neužmegzti jokių draugiškų kontaktų su emigrantais.

• nepriimti jokių Vakarų spausdinių, knygų ar brošiūrų.

• griežtai draudžiama ką nors išmainyti. Nepriimti vakarietišku ir neatiduoti sovietinių dalykų — nors dienpinigiai labai menki (\$20 už dviejų savaitių buvimą užsieny).

Be šių bendrinių instrukcijų, turistai dar gauna ir slaptas. Mazulans uždaviniai lieté jo tarnybą saugumui nuo anksčiau. Tai pradedo telefoniniu pasikalbėjimu prieš dvejus metus. Nežinomas asmuo paskambino jam į Rygos televizijos studiją, pasakė, kad jis yra MVD pareigūnas ir kad norėtų su Mazulans pasimatyti nustatytose vietose tokią tai valanda. Žinodamas, kas atsitiktų atsisakius, Mazulans nuėjo į paskirtą vietą, ir nuo tada jis buvo per dvejus metus nuolat kviečiamas į įvairius privačius butus. Čia jį sutikdavo nemažas skaičius įvairių žmonių, saugumo pareigūnų, kurie tačiau niekad nesisakydavo pavardžių.

(Nukelta į 2 psl.)

IKI PASKUTINIO ŠOVINIO... (25)

Keistuosiai Stalingrado fronte

Buvo ir keistų kareivių Stalingrade. Pora žemiau pateiktamų apybraižų tai pavaizduos.

Grandinis Fehrmanas buvo atvykęs iš Brazilijos. Prieš pat "durų užtikimą", 1939 rugpjūčio 25. Dabar jis buvo Stalingrade ir jau užsitarnavęs grandinio laipsnį. Jis visur nešiojosi keistą mantą - kuprinę, prikimštą turistinių reklamų, prospektų, traukinių, laivų ir lėktuvų tvarkaraščių, žemėlapių, net kišeninį gaubį.

Karas jo nedomino. Jau apmokymo batalione visiems krito į akis, kad jis kiekvieną laisvą valandą praleidžia, ruošdamasis milžiniškos kelionės, projektuodamas jų tvarkaraščius. Į Afriką, Aziją, Ameriką. Jis varė tvarkaraščių knygas, skaičiavo laiką ir bilietų kainas, nagrinėjo vizų ir muitų reikalavimus.

Vienoje papkėje gulėjo jau gautinai paruošti keturioliosimt devyni maršrutai, išskaičiuoti Dresdene, Breslave, Poltavoje ir Stalingrade. Tai buvo kelionės į Siriją ir Artimuosius Rytus, į Damaską ir Tonkingą, į Singapūrą ir Hongkongą, į New Yorką ir San Francisco, į nežymias vietas Pirėnuose -- kas ten viską ir beišskaičiavo, apie tai Fehrmanas galėjo parašyti ištisą knygą. Jis atmintinai žinojo visus pasaulio uostus ir kelionių biurus, pasaulio žymybes ir keistynes, jis buvo keturioliosimt dvejų metų amžiaus ir kalbėjo šešiomis kalbomis.

Stalingrade jis buvo paskirtas į gurguoles. Tiekimas buvo jau pakrikęs, bet kolonos tebeegzistavo. Antrojo fiurerio įsakymo "sustiprinti frontą šviežiu krauju" jis išvengė. Žmogus, visą amžių ruošęs keliauti be finansinių išteklių, sugebėjo verstis ir Rusijoje.

Jis tada planavo kelionę per Vladivostoką į Japoniją ir Filipinus. Tą akimirką tūlas Ivanas ar Vasia, būdamas trijų šimtų metrų aukštyje virš jo, paspaudė bombos atpalaidavimo mygtuką.

Kai ginklo draugai rado jo likučius, jis buvo jau išsileidęs į didžiausią ir ilgiausią kelionę. Ji nebuvo numatyta jo planuose.

Puskarininkis Michelis montavo laikrodžius. Kiti šaudė, valgė, rašė laiškus, rinko pinigus arba patirtį. Puskarininkis Michelis montavo laikrodžius. Tai buvo jo aistra. Jo bunkeris buvo panašus į muziejų. Ten tikėjo kišeniniai laikrodžiai, žadintuvai, regulatoriai.

Michelis rausdavosi griuvėsiuose, slankiodavo po dar gautinai nesugriautus pastatus. Ir rasdavo laikrodžių. Vėliau ardydavo, valydavo, montuodavo. Ne už pinigą, Dieve saugok, tik iš darbo pamėgimo.

Sausio mėnesį jau nebebuvo laikrodžių. Jei ir atsirasdavo koks, tai jis būdavo taip sutrintas, kad jam pataisyti reikėdavo mažiausiai šimto penkiasdešimt dalių. Michelį pradėjo apimti apatija, bet vieną dieną Stalingra-

de atsitiko keistas dalykas: jo draugui Hansui, beje, studijavusiam toje pačioje technikos mokykloje, dingtelėjo idėja.

Kai puskarininkis Michelis grįžo iš dvi dienas trukusios tarnybos, jis sustingo lyg staboštiktas bunkerio tarpduryje. Tai negalėjo būti jo bunkeris: niekas nebetiksėjo ant sienų. Dar lūdniau: bunkeryje iš viso nebuvo tikrų laikrodžių, o tik devyniolika ratukų krūvelių ar krūvų, gražiai sugrupuotų ir išvalytų.

Tai, kas turėjo būti draugiška paslauga, buvo milžiniška klaida. Michelis apsišverė, jis verkė, kaip vaikas, iš kurio atimamas spalvotas sviedinys. Pasakui ketvirtį valandos spoksojo į vieną tašką. Koldos mintys vargino jo smegenis, sunku pasakyti, bet rezultatas buvo labai aiškus. Jis staiga pašoko, nuskubėjo prie krūvelių ir pradėjo jas taškyti į visas puses. Tūkstančiai įvairiausių laikrodžių dalių pabiro į visus bunkerio kampus. Tai atsitiko 1943 vasario 1 dieną.

Kai kitą rytą penki smalsūs rusai su atkištais automatais įsiveržė į bunkerį, jie apstulbo iš nustebimo. Prieš įvairiausių laikrodžių dalių krūvą sėdėjo vokiečių puskarininkis, pradėjęs iš įvairiausių ratelių mišinio montuoti naują žadintuvą.

Tankas jau nebeturėjo vikšrų, bet jo dangtį dar buvo galima uždaryti, ir patrankėle su kulkos vaidžiu tebeveikė. Penki vyrai sulindo į vidų ir įsitaisė, kaip pajėgė. Tankas buvo linkęs priekinėse pozicijose, o anksčiau iš jo majoras komandavo savo pulką. Todėl tankas turėjo radijo ryšį su divizija.

Penktas sumušto kaimyninio pulko vyūrą rado tanką, sustoję jame palisėti, patikrino kulkos vaidį, patrankėle ir radijo įrengimus. Viskas veikė, ryšis su divizija buvo užmegstas, todėl jie ir pasiliko. Kur daugiau ir benueisi, kai jau visur vienoda būklė.

Ištisą savaitę priešas jų nepastebėjo, iki priekyje pasirodė nauja rusų tankų banga. Jie prisileido iki penkiasdešimties metrų ir nutaikė. Po to vėl visą parą buvo ramu. Kai kitą dieną atėjo nauja rusų tankų banga, reikalai buvo blogesni. Bet jie šaudė į visas puses ir numušė tris T-34. Vakare perdavė divizijai "mūšio pranešimą". Tarp jų ir vokiečių fronto buvo du kilometrai. Rusai bandė juos numušti iš minosvaidžių, iš artilerijos, vėl iš tankų. Jiems sekėsi, bet vieną dieną pasibaigė šoviniai, jie išsitraukė iš kišeninių paskutinius duonos gabaliukus ir, įjungę aparatą, paklausė diviziją, ką jie turį toliau daryti. Iš vokiečių pusės jie negalėjo sulaukti jokios pagalbos, bet užtai atėjo atsakymas:

--Galvokite apie rusus elevatoriuje.

Su "elevatoriaus rusais" buvo tokia istorija: Septyniasdešimt pirmoji divizija iš visų pusių

puolė jų sandėlių, kurį atkakliai gynė sovietų kareiviai. Po trijų dienų gynėjai per radiją šaukėsi savo štabą: "Mes neturime ko valgyti!" Atsakymas skambėjo: "Kovokite, tai užmiršite alkį." Trim dienom vėliau naujas šauksmas: "Mes neturime ko gerti, ką daryti?" Ir atsakymas: "Dabar, draugai, atėjo laikas, kada turite verstis savo protu ir šaudmenimis." Dar po dviejų dienų gynėjai pasiuntė paskutinę radiogramą: "Mes neturime kuo šaudyti." Nepraėjo nė penkios minutės, ir jie gavo atsakymą: "Sovietų Sąjunga dėkoja jums, jūsų gyvenimas turėjo tiksą."

Apie tai turėjo galvoti penktukas tanke, kai paskutiniu patrankėle sviediniu iš keturių šimtų metrų numušė rusų prieštankinį pabūklą, bet prieš liepsnosvaidžius jie buvo bejėgiai. Saulei nusileidus, kovos vienetams Nr. 506 nebeperdavė naujo "mūšio pranešimo", bet ir Vokietija jiems nepadėjo, ir jų gyvenimas nepasiekė tikslo.

1942 spalio 17 šeštoji armija pranešė, kad jos kovojančius dalinius sudaro 66,549 vyrai, nekaitant 4-to pestininkų korpo ir 48-to tankų korpo. Bendruose maitinimo sąrašuose tą dieną buvo skaitoma 334,000 vyrų. Iki lapkričio 18 buvo iškutuvais ir traukiniais išgabenta apie 17,000 sužeistųjų. Rusų prasliaužimo metu lapkričio 19-21 dienomis žuvo 34,000 vyrų.

Lapkričio 25 katilė, įskaitant anksčiau minėtuosius pestininkų ir tankų korpus bei rumunų dalinius, buvo 284,000 vyrų. Iš jų iki 1943 sausio 24 iškutuvais išgabenta 29,000 sužeistųjų. Iš 255,000 katilė likusių iki sausio pabaigos žuvo arba dingo be žinių 132,000.

Išvadoje: 1943 vasario 2 rusų belaisvę pateko apie 123,000 vyrų. Ar daug vėliau grįžo iš belaisvės? Šių apybraižų pradžioje esame minėję, kad Vokietijon grįžusių užregistruota 5008 vyrai. Iškalbingi skaičiai.

(Bus daugiau)

J. P. MULL-MULIOLIS

Nekilnojamo turto pirkimo, pardavimo, įkainavimo ir apdraudos įstaiga.

6606 Superior Ave. UT 1-2345

13229 Superior Ave. UL 1-6666

ALGIMANTAS DALIDĖ,

lietuvis bendradarbis ir East Clevelando skyriaus vedėjas.

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg. — Cleveland, Ohio

Ofiso telef.: MAIN 1-1773

Rezidencija: OL 7-2521

Turėdami reikalų prašom į mane kreiptis namų telefonu OL 7-2521 — Peninsula.

(Atkelta iš 1 psl.)

Susirašinėjimo su užsieniu

Jo pirmas uždavinys buvo sekti latvių, suprižusį iš Olandijos ir dirbantį Rygos filmų studijoje. Incidento dėl amerikiečių U- lėktuvo metu jam buvo įsakyta išprovokuoti įvairius žmones ir pranešinėti jų nuomones. Kitas uždavinys buvo korespondencija su latviais užsienyje — asmeniniais pažįstamais, bet ir su žmonėmis, kurių adresus parūpino pati MVD.

Vienas susirašinėjotojų buvo latvis, meno paveikslų kolekcijonierius Švedijoje, kuris prašė jam siųsti meno paveikslų, žadėdamas atsilyginti drabužių siuntiniais ir kitais paketais. Kiekvieną laišką ar siuntinį iš šito žmogaus Mazulans turėjo parodyti MVD ryšininkui; jis turėjo atsakyti, kad atsiųstos gėrybės nėra pakankamas atlyginimas už paveikslus. Tikrumoje visi atsiųstieji dalykai buvo nepaprastai vertingi. Rodydamas savo drabužius spaudos atstovams, Mazulans pareiškė, kad ir jie gauti iš Švedijos.

MVD pagaliau jam įsakė paprašyti gerą filmavimo kamerą, manydama, kad Švedijoje gyvenas tautietis tikriausiai nepajėgs nupirkti tokio brangaus dalyko. Tačiau jis kamera vis tik atsiuntė, ir MVD tuojau ėmė įtarti, kad tas pabėgėlis būsiąs agentas, norįs vykdyti špionazą Latvijoje ir gauti strateginių objektų fotografijas. Todėl buvo nutarta, kad Mazulans turėsias vykdyti į Švediją daugiau sužinoti apie aną meno mėgėją.

Mazulans širdyje džiaugėsi; nuo to momento, kai pateko į MVD tarnybą jis tik ir tegalvojo kaip nors pasprukti į Vakarus. Norė-

damas išbandyti, ar jam iš viso duos leidimą, jis padavė prašymą, kad jam leistų vykti į Kiniją; leidimo negavo. Kuomet jam įsakė vykti Švedijon, jisai nuda- vė, kad jam nerūpi Švedija, bet kad nori vykti į Kiniją. Dėl tokio atsisakymo buvo išbartas ir įsakyta vykti į Švediją.

Provokacinės leidyklos planai

Antrasis uždavinys Švedijoje buvo susiristi su vienu latviu, buvusiu žurnalistu laisvoje Latvijoje, Mazulano pažįstamu, dabar leidžiančiu knygas. Mazulans gavo aiškias instrukcijas, kaip su juo kalbėtis ir jį užverbuoti MVD tarnybai. Pirmiausia knygų leidėjas buvo raginamas parašyti ką nors Rygos radijo programai; temą galėjo pats pasirinkti. Ką jis neparašytų, būtų buvę perduota, o jam būtų išmokėtas nepaprastai geras honoraras. Tokiu būdu žmogus būtų patekęs į MVD spąstus ir paskui jau "įtikintas" rašyti, ką sovietai įsakys.

Sekantis ėjimas buvo pasiūlymas knygų leidėjui gauti ne tik sovietinės Latvijos autorių knygų leidimo teises nemokamai, bet dar priedo piniginę paramą spausdinių išlaidoms padengti, jeigu jis išleistų knygas savo firmos vardu. Pagaliau norėta knygų leidėją įtikinti, kad leistų laikraštį Švedijoje, kurio išlaidas padengtų sovietai. Tas laikraštis, žinoma, turėjo būti "pažangus", bet pradžioje aiškiai antisovietiškas, palaipsniui keisdamas liniją į prosovietinį kursą. Visos pajamos iš šio laikraščio buvo siūlomos pasiimti pačiam leidėjui.

Pasiruošimai pakenkti antikomunistinei spaudai

Trečias Mazulaniui duotas uždavinys, keliaujant į Švediją, buvo surinkti galimai daugiau informacijų apie latviškų knygų bei periodinių leidinių spaustuvės Vakaruose ir galimybę jų veiklą sutrukdyti net sabotažo aktais.

Švedijoje Mazulans apilankė tiek savo tautietį meno kolekcionierių, tiek knygų leidėją. Pasirodė, kad pirmasis buvo meno dalykų pirklys, pirmoje eilėje susidomėjęs rusiškais ikonomis, kurioms jis buvo suradęs gana gerą rinką ir todėl nesigailėjo išleisti nemažą pinigų už paketus nežinomam tautiečiui Latvijoje, kuris tokių žadėjo parūpinti. Knygų leidėjas tačiau provokatorių išmėtė lauk, kai tik išgirdo jo pasiūlymus.

Jeigu Mazulaniui dar ir trūko drąsos iš karto pabėgti iš sovietų tarnybos, dabar jau ir nieko kito neliko, kaip pasilikti Vakaruose, nes, už-

davinio neišpildžius, jo MVD viršininkai tikrai nebūtų pagyrę. Mazulans pasinaudojo proga pabėgti, kai laivas jau ruošėsi išplaukti. Jis prisistatė švedų policijai ir pasiprašė politinio pabėgėlio globos. Švedai jį uždarė mėnesiui laiko ir suteikė jam pabėgėlio teises, išnagrinėję visą bylą.

Mazulans pabrėžė, kad Latvijoje, kiekvienoje įstai- goje knibžda MVD agentų, kurie pirmiausia privalo išklaušinėti savo kolegas apie bendras nuotakas ir nuomones dėl pasaulinių įvykių. MVD svarbiausia žiūri, kad visi viską praneštų, ir moka susidoroti su tais, kurie ką nors pamiršta pranešti.

Susirašinėjimas kontroliuojamas

Susirašinėjimas su giminėmis užsienyje sekamas, ir niekas nėra tikras, ar kada nors vėliau dėlto nebus prisikabinta. Daugiau sovietus pykina paketai, nes jų gėrybės įrodo, kad neva skursta žmonės Vakaruose turi geresnį produktų, kaip Sovietijoje, ir dar gali jų siųsti kitiems. Čia jau imtasi kai kurių represijų, kaip atleidimas iš darbo be priežasties ir t.t.

Sovietai taipogi pyksta, kad jų propaganda neduoda laukiamų rezultatų emigracijos tarpe. "Dzimtenes Bals" (latvių "Tėvynės Balsas"), nors nuduoda, kad spausdinamas Berlyne, tikrumoje spausdinamas latvių kompartijos laikraščio "Cina" spaustuvėje Rygoje. Vietoje gyres sovietinę santvarką, tas laikraštis iš piktumo dabar pradėjo visai dergti pabėgėlių organizacijas.

Dėl apsilankymo pas gimines Latvijoje Mazulans nasisako neigiamai. Kad ir labai malonu žmonėms pasimatviti po ilgo laiko, kad ir didelis pasididžiavimas aplankytojų tarpe — MVD akis budri; aplankytieji apklausinėjami ir turi įvairių nemalonių.

Privilegiuoti rusai

Gyvenimo sąlygos ir toliau nepavydėtinos. Latvijoje visus geresnius postus pasiglemžia rusai, ir antisovietiškos nuotakos yra labai stiprios. Tačiau, kas tik viešai jas reiškia, tuojau susilaukia nemalonių ir represijų.

Į tai, kad sovietų režimas laipsniškai keistųsi, nelabai kas tiki. Tik karas galėtų atnešti radikalių pakeitimą; bet žmonės jo irgi bijosi. nes, neturint jokių rezervų, tuojau įsiviešpatautų bailsus skurdas ir vargas. Žmonės sako: taip, karas gali atnešti geresnio gyvenimo perspektyvas, bet kažin, ar mes to sulauksim...

V. B.

Did You Pay YOURSELF...Enough?

Be sure to pay yourself a large enough share of your earnings. A good approach is to pay yourself first... by depositing your savings and then working out your budget. You will soon have that margin of security and safety required for your children, retirement, etc. Your dreams and your planning can be realized.

All Savings Deposited Through

JANUARY 16th

Earn 4%

from

JANUARY 1st!

SAVE SAFELY ... at Three Convenient Locations

ST. CLAIR SAVINGS

813 East 185th St.
25000 Euclid Ave.
6235 St. Clair Ave.

AR JAU ĮSIGIJAI ALMA MATER?

Tai knyga, kuri turi būti kiekvieno lietuvių šeimoje. Ypač jaunimas ją turi perskaityti. Iš įdomaus pasakojimo apie studentų gyvenimą ir mokslą Nepriklausomoje Lietuvoje, jie giliau pažins savo kraštą ir savo žmones.

Rašytojas R. Spalis moka pasakoti traukiančią kūrybos jėga. Todėl visi grožinės literatūros mėgėjai įsigdami Alma Mater, tikrai praturtins savo bibliotekas.

Užsisakydami Alma Mater naudokitės šia atkarpa:

DIRVA
6907 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio.

Siunčiu \$5.00 ir prašau man išsiųsti R. Spalio naują knygą "Alma Mater".

Užsakytojas:

(Vardas, pavardė)

(Adresas)

PETKUS

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2245-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. OL 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

DAR TRYS VALANDOS NAKTIES (29)

DEŠDĖ ARVAY

"BUČIUOK MANE, NES ESAME SEKAMI"

Vakare Kuzinas buvo Debrece, Taksis turėjo Budapesto numerį. Pro "Arany Biką" šoferis pravažiavo lėčiau. Lokalas buvo apšviestas. Jis stovėjo kairėje pusėje gatvės, einančios nuo geležinkelio stoties į universiteto klinikas. Automobilis pasuko į sekančią šalutinę gatvę ir sustojo.

Kuzinas ir šoferis išlipo. Visą dieną buvo švietusi saulė, ir dabar vėjas nešė miestą Alfoeldo kvapą -- netolimos vengrų lygumos kvapą, dvelkiantį šilta ir sausa vasaros pradžios diena. Naktis kvėpėjo saulės išildyta žole. Kuzinas buvo labai ramus. Jis kažką pasitarė su šoferiu, kuris palydėjo jį iki gatvės kampo ir ten pasiliko, rūkdamas ir stebėdamas nutolstantį Kuziną. "Arany Bikos" šviesos reklama mirgėjo. Kuzinas lėjo į lokala. Šaligatviu vaikštinėjo jauni vyrai, merginos, daugiausiai atskromis grupelėmis. Jie diskutavo ir plepėjo. Jokių porelių. Vedusių poros -- taip, jos praeidavo susikibusios ir daugiau nesirodė. Šoferis surūkė cigarete iki galo, iškišo burboną antrą, tačiau, tik pusę jos surūkęs, numetė šalin, nuskubėjo prie savo automobilio ir nuvažiavo. Netoli "Arany Bikos" Kuzinas, tarytum skubąs praeivis, sulaukė taksį.

--Galite važiuoti normaliu greičiu, -- pasakė jis šlipdamas. --Atgal? -- paklausė šoferis. --Atgal.

Jo nekalbėjimas Kuzinui patiko. Budapeste Erszbeta šoferiui buvo pasakiusi: "Teisą pervaižiokite ties Szolnoku." Kai jie pasiekė Teiso tiltą, šoferis pirmą kartą prasižiogė klausdamas: "Kur dabar?"

Kuzinas galvojo, kad jis tylės tris valandas ir dabar, grįžtant į Budapestą. Tačiau jiems artėjant prie Teiso tilto ties Szolnoku, šoferis prabilo:

--Teisas -- tai du trečdaliai vandens ir trečdalis žuvies; taip anksčiau kalbėdavo Teiso žvejai, bet dabar jau tai nebe tiesa. --Kodėl?

--Žuvis iškeliauja, sako Teiso žvejai. --Kur?

--Ten, kur nėra rusų. Kuzinas daugiau nebeklausinėjo.

--Žuviniai reikia būti, -- dar pasakė šoferis, paskui automobilis užvažiavo ant Teiso tilto, ir šoferis tylėjo iki Budapesto. Kuzinas išlipo Kistepto priemiestyje. Jis pasakė, kad jam būsią geriau važiuoti tramvajumi, ir išsitraukė pinigų. Šoferis parodė nullus skaitliuko dėžėje ir pasakė:

--Erszbetos draugams tas daiktelis neįjungiamas. Jei jums kada reikės taksi, mano nuolatinė vieta yra ties Rytų stotimi. Neužmirškite numerio.

Automobilio durys užsitrenkė. Pradėjus važiuoti, sužibo ženklas UŽIMTA. Kuzinas žiūrėjo į nuvažiuojantį taksį. Jis nenujautė, kad šoferis skubėjo pas Erszbetą, kuri jo laukė Rytų stoties restorane.

Tramvajai dar ėjo, Kuzinas lipo. Miesto susisiekimo priemonėse jis niekada nebuvo sutikęs pažįstamo veido. Ties viena sustojimo vieta Budoje jis vienintelis išlipo iš tramvajaus. Mieste, kaip Budapeste, dar nebuvo vėlu, bet Szecheny kalno vilų kvartale jis nesutiko jokio žmogaus. Gyvatvorių krūmai gatvės lempų šviesoje atrodė apdėję žaliomis drožlėmis. Kuzinas tyliai švilpavo, Boronkajaus namas buvo neapšviestas. Jis įkišo ranką kišenėn, ieškodamas rakto.

--Neišsigąskite, -- sušnibždėjo.

Nuo medžio šešėlio atspalidavo pavidalas.

--Tai aš, Erszbeta.

--Ar tamsta pametėi protą?

--Aš laukiu jau pusę valandos. Gatvė visiškai tuščia.

Raktas geležinių vartelių spygoje nesisuko. Jie nebuvo užrakinti. Kuzinas traukė Ereszbetą pro vartelius.

--Einam iš gatvės.

--Aš nežinojau, kaip kitaip galėčiau jus sutikti, -- atsispręs Erszbeta, -- bet šoferis pasakė man, kad jūs nuvažiate tramvajumi iš Kistepto.

--Ar jūs atvažiate taksiu?

--Taip, kitu, ne su mūsų šoferiu. Jis negalėjo. Tiek jau jis žino. Bet aš turėjau būtinai jus sutikti.

--Gerai, tik kalbėkite tyliai.

Kuzinas nutempė ją nuo žvyruoto tako ir ėjo pievele link rododendry, kurie supo teniso aikštelę.

--Ten yra suolas, -- pasakė jis.

Krūmų apybraižos skendo tamsoje. Viena šakelė buvo išsausėjusi atsiikišusi į šalį. Jos siluetas ryškiai atsimešė tamsiame dangaus mėlynume. Šakelė sudrebėjo. Staiga, lyg nematomos rankos paleista, ji pakilo aukštyn.

Kuzinas sustojo, apkabino Erszbetą per pečius.

--Apkabinkite ir jūs mane! -- sušnibždėjo.

Erszbeta stovėjo nejudėdama, bet Kuzinas palenkė veidą prie jos ausies.

--Mes esame sekami, aš turiu jus bučiuoti. AVO!

Ji apkabino jį, jis pabučiavo ir staiga juodu atsidūrė kišeninių lempų šviesoje. Keturi vyrai išlindo iš rododendry gyvatvorės.

--Policija, prašau dokumentus.

--Aš gyvenu čia, -- pasakė Kuzinas, rodydamas savo liudijimą.

Erszbeta išsitraukė savo pasą iš vasarinio apsiausto kišenės.

--Prašau.

Kišeninės lemputės spindulys nuslydo Kuzino paveikslu, asmens žiniomis ir užgeso virš AVO anstpaudo.

--Ačiū, drauge, tamsta suprantį, mes esame tarnyboje. Antra lemputė užgeso virš Erszbetos nuotraukos.

--Ačiū, drauge.

--Jūs atliekate savo pareigą.

--pasakė Kuzinas.

--Tai labanakt.

--Labanakt.

Keturių aulinių batų poros nušliaužė pievele ir nugirgždėjo žvyruotu taku. Užsitrenkė geležiniai varteliai. Erszbeta drebėjo.

--Jie čia buvo dėl Boronkajaus, -- kalbėjo Kuzinas. -- Greičiausiai tikisi, kad Boronkajus atsiųs kokią žinią žmonai. Bet mes dabar turime toliautęsti savo žaidimą.

--Ką jūs galvojate?

--Jūs liksite šią naktį pas mane. AVO žmonės toli nenuėina. Jie tyko ties gretimą kampu. Einam.

Erszbeta nesipriešindama ėjo.

--O ponio Boronkai? -- paklausė ji ties namo durimis.

--Kas mums rūpi.

--Ji mūsų pavardės išnešios po visą miestą.

Kuzinas atrakino namo duris.

--Tad juo nerūpestingiau galėsimės susitikinėti ateityje.

Jis įžiebė šviesą. Erszbeta apsižvalgė Boronkajų vestibulyje. Ji pirštų galais sekė Kuziną. Ant laiptų jis atsistojo. Erszbeta paraudo, bet Kuzino kambaryje jos veidas atrodė išblyškęs.

--Ateikite prie lango, -- pasakė jis, -- ir pažvelkite į naktinį Budapestą.

--Pažįstu jį.

--Bet AVO žmonės turi mus pamatyti mano kambaryje.

Boronkajų namo antrajame aukšte kurį laiką stovėjo pora ties apšviestu langu, paskui šviesą užgeso. Kambario gilumoje dar sužibo degtukas, bet žodžių stigo.

--Kodėl norėjote su manimi kalbėti?

--Nes jūs buvote "Arany Bika" restorane.

--Šoferį laikiau daug nekalbančiu, -- pasakė Kuzinas.

--Jis toks ir yra.

Tamsa grąžino Erszbetai pusiausvyrą.

(Bus daugiau)

NOW! 4 1/4 %

PER ANNUM

on ALL ACCOUNTS

4 1/2 % EARNING ON PREPAID SAVINGS

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N.

1447 S. 49 Court, Cicero, Ill.

Tel. Bishop 2-1397

HOURS: MONDAY 9 to 8
TUESDAY, THURSDAY, FRIDAY 9 to 5
SATURDAY 9 to 1
WEDNESDAY CLOSED



Weinheime po pasitarimų su krašto tarybos nariais, Vasario 16 gimnazijos direktoriumi, reikalų vedėju ir Tėv. Bernatoniu ir prie užkandžių dar ilgai buvo tartasi gimnazijos reikalais. Prie stalo iš kairės: Bataitis, Reklaitis, Stankaitis, Simonaitis, Banaitis, Tėv. Bernatonis, Bačiūnienė, Valiūnas, kun. dr. Gronis, Bačiūnas, kun. Liubinas ir Skerys.



Vasario 16 Gimnazijos mokytojai. Sėdi iš kairės K. Motgabis, Stp. Vykintas, S. Antanaitis, direktorius kun. dr. L. Gronis, bendrabučio vedėja Vyktintienė, kapelionas kun. dr. J. Navickas, H. Motgabienė, dr. G. Valančius. Stovi: kun. J. Dėdinas, Weiland, dail. A. Krivickas, Pownas, F. Skėrys, inspektorius P. Gailius.

KO AS VAŽIAUOJAU Į EUROPA? (2)

Juozas J. Bachunas

JAUNIEJI LIETUVIAI IŠ ANAPUS

Gimnazijos mokiniai -- mergaitės ir berniukai, išlaiko gerą nuotaiką, sveiki, linksmi ir žvalūs. Buvo tik spalio mėnesio vidurys, Ruduo bet dar nepersalta. Bet spėjau, kad žiemos laikas, kaip pro plyšius vėjai pradeda lakstyti, tai jaunimas vis tiek nemažai prikenčia ir dantukais kalena.

Kiek gimnazijoje turima vietos? Normaliai ten neturėtų būti daugiau, kaip 100 moksleivių. Ir tai dar nebūtų per daug vietos ir patogumų. O dabar yra per 130. Todėl visur ir ankšta.

Besirengiant daryti visų mūsų grupės (apie 150) nuotrauką, jie pradėjo dainuoti lietuviškas dainas. Kaip pats patyčiau, ir kaip mokytojai pasakoję, ypač gyvos lietuviškos dainos yra berniukai ir mergaitės, atvykusieji su repatriantais ar kitais būdais, iš okupuotosios Lietuvos. (Repatriantų dabar Vokietijoje yra apie 5,000.). Jie visi labai karštai lietuviškai nusiteikę, dideli patriotai, drausmingi ir gerai mokingi.

Kaip iš daugelio pasikalbėjimų teko patirti, gimnazijos gyvenimas, šalia savo švietėjų pusų, turi ir įvairių "šeimyniškų" nesusipratimų bei ginčų. Taip jau yra mūsų gyvenime ar Jungtinėse Valstybėse, ar Australijoje ar Pietų Amerikoje. Tik anie šeimyniški ar "ideologiški" nesusipratimai ir barniai dažniausiai pasilieka savo tarpe, toliau nenuelna. O su Vasario 16 Gimnazija yra kitaip. Visuomet atsiranda tokių, kurie savo nepasitenkinimus tuojau praneša kitiems. Ypač tiems, kurie Amerikoje aukoja arba aukas renka. Ir taip šeimyniški reikalai pasidaro vieši. Ir spaudoje galima matyti jų atgarsį.

Antra natūrali priežastis, tai kad Gimnaziją tvarko, bent ekonominiu požiūriu, Vokietijos Lietuvių Bendruomenė. O ta Bendruomenė kasmet renka naujus pareigūnus, tarybą ir valdybą. Asmenys keičiasi, nuomonės ir nusistatymai įvairuoja. Šeimyniški reikalai tampa viešais ir be būtinio reikalo išplaukę paviršium net į Ameriką nuplaukia...

MOKYTOJŲ KLAUSIMAS

Gimnazijai, dėl visokių subyrėjimų, dažnai reikia mokytojų, ypač jaunesnio amžiaus. Prašau manęs blogai nesuprasti: aš nesu iš tų, kurie kiekvieną senesnio amžiaus žmogų kurstytų vyti į pensiją (jei lyg ir panašiai esu kurstęs pasitraukti į garbingą pensiją vienam kitam gilaus amžiaus ALT ar SLA pareigūnui, tai ne tiek dėl jų amžiaus, kiek dėl perilgo užsisėdėjimo).

Lietuviškos gimnazijos ne vien iš mokytojų yra apie 70, 65 ar per 60 metų amžiaus. Tokio amžiaus žmonės jau būna ar pradeda būti pensijoje. Bet kai nėra kam pavaduoti, tai tie žmonės turi dirbti ir dirba toliau.

Gimnazijoje dabar jau yra trys kitataučiai mokytojai: vienas anglas ir du vokiečiai. Jie moko anglų ir vokiečių kalbų, nes nesurandama lietuvių. Kad gimnazija negali gauti tinkamo anglų kalbos lietuvių mokytojo,

tai graudus ir skaudus faktas. Amerikoje turime tiek gražaus akademinio jaunimo, pasirušusio anglų kalbai, taigi ne vienam ar ne vienai galėtų ateiti noras, tegu ir nepelningomis sąlygomis, bent po metus kitus padirbėti jaunųjų lietuvių gimnazijoje, pagyventi Europoje, praplėsti savo horizontus. Dėlto ateityje Amerikos lietuvių akademiniam jaunimui tikrai bus gėda...

Man buvo aiškinta, kad mokytojų algos lietuvių gimnazijoje nėra tokios, kokios yra vokiečių gimnazijose. Tada suprantama. Taigi ir mokytojų savanorių stoka tuo pateisinama. Bet gimnazija juk išlaiko iš lietuvių visuomenės ir kitokių aukų. Pinigų visada stinga. Tat ir mokytojams tenka atsižvelgti, nes jų darbas, didele dalimi, yra pasiaukojimas lietuvių bėdai.

Ir vėl, kai sakau, kad aukos surenkamos "lietuvių visuomenės", tai man kažkas sudreba paširdyje. Taip, "lietuvių visuomenė" per visą laisvą pasaulį renka aukas Vasario 16 Gimnazijai. Bet kas būtų, jei nebūtų Chicagoje kun. B. Suginto, kuris tvarko 56 gimnazijai remti būrelius ir surenka aukas. Per tą visą laiką jis pats vienas yra surinkęs jau virš 70,000 dolerių. Arba, kad nebūtų kito didelio gimnazijos rėmimo talkininko p. Gulbinko, kuris visą laisvalaikį taip pat skiria aukoms rinkti?

Kai grįžau Amerikon, tai daug lietuvių, ypač kurie darbuojasi gimnazijos naudai, klausinėjo: kas bus su lietuvių gimnazija?

Ar ji ilgai išsilaikys? Kokia jos ateitis?...

Visiems tegalėjau duoti vieną ir tą patį atsakymą: gimnaziją išsilaikys ir gyvuos tol, kol lietuvių visuomenė nenusibos jos išlaikymui aukoti pinigų. Osvarbiausia, kol kun. Sugintas, Gulbinkas ir dar kai kurie kiti bus sveiki, pajėgūs, kantriai nusiteikę aukas surinkti, lietuvių paraginti, pasitikėjimą išlaikyti.

Taip sakydamas gal kiek per daug suprastinu dalyką, bet esu įsitikinęs, kad tie žodžiai yra arčiausia teisybės.

Ir, žinoma, galima, kad toks ateities nežinojimas ir netikrumas, neigiamai veikia visus gimnazijos draugus: jos vadovybę, mokytojus ir gal pačius mokinius.

KRINTA AR KYLA GIMNAZIJOS "BIZNIS"?

Išklaukę programos, apžiūrėję gimnaziją ir atlikę visas fotografavimo ceremonijas, drauge su Bendruomenės pirmininku, krašto tarybos nariais, gimnazijos direktoriumi, ūkio vedėju ir V. Banaičiu vyko pas tėvą A. Bernatonį, kuris yra Vokietijos lietuvių katalikų sielovados ganytojas. Tokiose pareigose, koldose prieš dešimtmetį ten buvo kan. Kapočius, dabar vikaraujantis į pietus nuo Chicago svetimtaučių parapijoje. Tokia jau čia "tvarka" Amerikoje, kai žymus ir taurus patriotas lietuvis kunigas, tegavo vietelę tik kitataučių sielovadoj.

(Nukeita į 5 psl.)



Apsilankius Kapucinių vienuolyne. Prieky stovi: V. Banaitis, Tėvas Bernatonis, Simonaitis. Užpakaly: Stankaitis, Skėrys, kun. Liubinas, Marija ir Juozas Bačiūnai, Stankaitienė ir kun. dr. L. Gronis.

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
Henderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Su Dr. R. Oelleriu - Lietuvos garbės konsulu atsisveikinant

Prieš pat Kalėdas Suomijoje mirė dr. R. Oelleris. Jis beveik visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį (nuo 1922 metų) buvo generalinis Lietuvos garbės konsulas Suomijoje.

Iš Lietuvos garbės konsulų (kitų valstybių piliečių) dr. Oelleris žymiai išsiskyrė. Jis gerai išmoko lietuvių kalbą, sekė Lietuvos spaudą, literatūrą. Galima sakyti, pergyveno viską drauge su Lietuva. Ir rūpestingai apie ją informavo Suomiją.

Dr. Oelleris pasiūlo nuoširdus Lietuvos bičiulis ir jos nelaimės laikais. Nuo 1950 metų jis prisidėjo Pakistano garbės konsulo pareigoms. Tose pareigose jis irgi nesitenkino tik formaliu konsulo pareigų atlikimu, o suorganizavo Suomijos-Pakistano Bičiulių Draugiją, rūpinosi gauti ir paskleisti Suomijoje kodaugiausia informaciją apie Pakistaną ir stengėsi daryti viską, kad Suomijos-Pakistano santykiai būtų ne tik formaliai, bet ir nuoširdžiai draugiški.

Pakistano laikraštis (Pakistan News Digest, anglų kalba) paminėdamas dr. Oellerio, kaip Pakistano garbės konsulo veiklos dešimties metų sukaktį, labai aukštai vertino jo rūpestingumą. Laikraštis ta proga nurodė, kad iki Lietuvos įjungimo į Sovietiją, dr. Oelleris buvo toks pat rūpestingas Lietuvos generalinis garbės konsulas.

Mums, betgi, buvo ypač malonu, kad net ir apsiėmęs atstovauti kitam kraštui, dr. Oelleris apie Lietuvą atsimindavo ir ją tebesirūpino gal net žymiai uoliau už daugelį pačių lietuvių.

Jis ir dabar sekė mūsų spaudą (buvo ne tik Dirvos skaitytojas, bet ir bendradarbis), susirašinėjo su veiklesniais lietuvišiais ir vis rasdavo progas ką nors parašyti apie Lietuvą bei lietuvių suomių spaudoje.

Kiekvieno istorinio įvykio ar žinomo asmens sukakties paminėjimas mūsų spaudoje būdavo paminimas ir suomių spaudoje. Vis tai dr. Oellerio dėka. Tas uolumas buvo tuo nepaprastas, kad dabartinėje Suomijos padėtyje ypač neparanku minėti Lietuvą taip, kaip tą dr. Oelleris darydavo.

Dr. Oelleris tesulaukė 67 metų amžiaus. Jo mirtis — didelis nuostolis. O tokių ištikimų, pareigingų ir darbščių talkininkų dabar lietuvių tautai dar daugiau reikia, negu jų anksčiau turėjome.

Dr. R. Oelleri, į jo amžino poilsio vietą, negalėjo palydėti net didesnis lietuvių būrys. Viena, kad jų Suomijoje nedaug, o antra — žinia atėjo kiek pavėlavusi. Bet tikėkim, kad ateis kitokie laikai...

Dr. R. Oelleris savo darbus įsirašė į Lietuvos ištikimų draugų garbinguosius sąrašus. Ir juose jis pasiliks visad, kol tik bus laisvės siekiančių ir dėl jos kovojančių lietuvių.



PRADEJUS NESUSTOTI

Dirvos naujų skaitytojų vėjus yra pasigėrėtinas užsimojimas. Amerikoje yra užtektinai lietuvių padvigubinimui kiekvieno lietuviško laikraščio skaitytojų šeimai, tik reikia ryžtingo plano ir veržlių pastangų.

Periodiniai laikraščiai ir žurnalai yra vienintelė priemonė prieiti prie kiekvieno lietuvių tautybės žmogaus, nežiūrint kur jis būtų nusibloškęs. Juos sutelkti lietuviško žodžio skaitytojų šeimai yra ne eilinis reikalas, bet, sakyčiau, misionieriška pareiga, susijusi su lietuviškumo ateitimi šiame mūsų tautos interesams strateginiame kontinente.

Klaiku ir pagalvoti, kad ateis laikas, kai nebebus kam skaityti lietuviškų laikraščių Amerikoje, tuo pačiu nebus ir tautos reikalais besisielojančių žmonių. Prieš šią grėsmę turėtų būti kovojama visais įmanomais būdais, kaip prieš tautinės mirties sprendimą.

Viena iš prasmingiausių pastangų šia kryptimi yra lietuviškos spaudos išplatintas tokioje apimtyje, kad kiekvienas lietuvių kilmės žmogus būtų aplankomas periodiškai lietuviškos spaudos.

Silpnas kalbos mokėjimas ne-

galį būti pasiteisinimu laikraščių neskaitymui, juoba, kad šiais įtempto skubėjimo laikais maža kas perskaitytų bet kokį laikraštį nuo pradžios iki galo.

Dirva, išsivysčiusi paveikluotai laikraščiu, tapo tiek pagausanti savo išvaizda, kad kartą, paėmęs į rankas jau negali padėti į šalį be pastangos, todėl yra prakalbi kiekvienam. Taip pat yra pasigėrėtina, kad Dirva nekultivuoja ginčų religinėmis temomis ir neekvoja per daug laiko neproduktingoms polemikoms su kitų pažiūrų sam būriais.

Šios savybės suteikia Dirvai orumo ir padaro jį bemaž kiekvienam lietuviui mielu ir savu. Žvilgtelėjęs į Dirvą tuojau pajunti, kad sąmoningumas lietuviškiems reikalams yra dominuojantis motyvas kiekviename puslapyje.

Todėl naujų skaitytojų vėjus tenebūna baigtas su šiais Dirvai jubiliejiniais metais. Atsinaujinusi savo turiniu ir išvaizda Dirva dabar yra verta tapti labiausia skaitomu laikraščiu už Lietuvos ribų. Ji turi rasti kelią ne tik į bemaž kiekvieno sąmoningo tautiečio pastogę, bet ir prie tų išblėsusių, bedvasių individų, kurie jau neteko savos nuovokos pasilikti lietuviams.

Akimirksnių kronikos

Sukaktuviniai 1960 metai pagaliau laimingai pasibaigė.

Pittsburgho seime SLA deimantinės sukakties proga Lietuvos "Pasiuntinybės Washingtono chargé d'affaires a. i. J. Kajeckas savo prakalboje buvo išminėjęs ir daugiau svarbių sukaktuvių: nuo Durbės mūšio pergalės 700 metų, nuo Žalgirio mūšio 550 metų, nuo Steigiamojo Seimo sušaukimo 40 metų, nuo taikos sutarties su Rusija 40 metų nuo Summer Welles pareiškimo 20 metų ir taip toliau.

Lapkričio mėnesio Aidų žurnalas buvo užsiminęs net apie svarbią Lietuvos vergijos dvidešimtmečio sukaktį. Tik liaudininkai buvo pamiršę prez. K. Griniaus mirties dešimtmečio sukaktį birželio mėnesį, bet laimė prisiminė nors lapkričio mėnesį. Tačiau kūrybiškiausia sukaktį išradė turbūt buvo S. Narkeliūnaitė, kuri aprašydama Drauge Vilko susirinkimą New Yorke ta pačia proga paminėjo Vilko 20 metų gyvavimo sukaktį (Vilkas buvo įsteigtas 1944 metais...).

Nežiūrint visų anų sukaktių, pati svarbiausia visdėto buvo lietuviškos vienybės ir mūsų politinių konferencijų dvidešimtmečio sukaktis. Tais reikalais lygiai prieš 10 metų jau rašė vienas iš paskutiniųjų Lietuvos rezistencinio pogrindžio vadovų Informacinis Biuletenis (Nr. 20 - 21) 1950 m. lapkričio - gruodžio mėnesį:

"Visi, kam rūpi Lietuvos Laisvė ir Nepriklausomybė, prašomi, bent šiuo metu, pamiršti partinius - ideologinius skirtingumus ir susijungti bendrai krašte vienas iš paskutiniųjų Lietuvos rezistencinio pogrindžio vadovų Informacinis Biuletenis (Nr. 20 - 21) 1950 m. lapkričio - gruodžio mėnesį:

Tada užsienyje viena mūsų rezistencinė organizacija tuojau ėmėsi iniciatyvos, kad visiems būtų galima bendrai dirbti. Bet tada nepavyko susitarti dėl bendro darbo. O 1960 metais nepavyko susitarti net dėl paskirų darbų bendro paminėjimo.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba, kurios pirmininku dabar yra J. Matulionis, savo raštu P. L. B. Seimo nariams ir Kraštų valdyboms 1960 m. lapkričio mėnesį pranešė apie tragišką jos sumanymų nepasisekimą.

Kaip žinoma, -- sakoma tame rašte, -- P. L. B.-nes Valdyba buvo užsimojusi "visomis išga-

Geriausios sekmės Dirvai šiose tautinio įsipareigojimo pastangose.

Algis A. Regis,
Oak Lawn, Ill.

TAIP REIKIA AR TAIP PERSISTENCIA

Neseniai Kipras Petrauskas atšventė 75 metų amžiaus sukaktį. Ją paminėjo Lietuvoje veikiantieji teatrai ir spauda. Šiek tiek užsiminė ir laisvuose kraštuose einantieji lietuviški laikraščiai. Užsiminė tik šiek tiek, nes Kipro Petrausko vaidmuo sovietų okupuotoje Lietuvoje dažnai atvejais labai nesimpatiška. Bent mažų mažiausiai jis greit sutinka su jų okupaciniais reikalavimais.

Štai dabar komunistinė "Laisvė" atspaudė su Kipro Petrausko parašu rašinį "75 metai prabėgo kaip viena diena..." Ir tame rašinyje visiškai praleistas jo darbas nepriklausomybės metais Lietuvos operoje. Jos tarsi iš viso nebūta. O smulkmeniškai surašyta viskas, kas tik surišta su jo teatrinio darbo Rusijoje, ir nepagalvota kiekvienam rusų menininkui pakoduoti pačiais stipraisiais smilkalais.

Jei tas rašinys ne Kipro Petrausko, o tik jo parašas, tai dar kita kalba. Bet jei tą rašinį parašė pats Kipras Petrauskas, tai lietuviams tikrai menka garbė, o pačiam Kiprui Petrauskui didžiausia gėda.

B. Pakruojis,
Norton

Ai, ai, -- tai spraga!

lėmis stiekti, kad vėl būtų sudarytas vieningas Lietuvos laisvinimo frontas ir vienas vadovybė". Išsiaiškinę su mūsų politinių grupių vadovybėmis, jie įsitikino, kad atstatyti politinę vienybę t.y. maksimumą ne pavyks. Tad jie ryžosi siųlyti nors tos vienybės minimumą -- sušaukti visuotinę Lietuvių Konferenciją, "susėsti visiems prie vieno stalo, pasvarstyti savo reikalus ir išleisti deklaraciją..." Konferencijoje turėjo dalyvauti: Diplomatinė Taryba, Vilkas, Altas, LNT, politinės grupės, didžiosios organizacijos, spauda, jaunimo organizacijos, pavieni asmenys (Vasario 16 akto signatarai, vyskupai etc).

Bet Altas iš karto pasisakė neigiamai, o liepos 5 d. raštu pakartotinai pranešė, kad konferencijoje nedalyvaus, nes "rengimo metodai nepriimtini" (nepasakyta, kaip Altas prie to kio nutarimo priėjo, pvz., ar už jį balsavo ir ALTS atstovas Alto vicepirmininkas inž. E. Bartkus).

Altui atsisakius, nuo konferencijos šaukimo idėjos atsisakė ir mūsų Diplomatinės Tarybos dalyvavimo reikala aiškinęs Lietuvos pasiuntinybės chargé d'affaires a. i. J. Kajeckas (kuris tame rašte netiksliai vadinamas "Lietuvos atstovu Amerikai": to kio titulo Neprikli Lietuvos diplomatinė teisė nevarato, bent vėlesniais laikais, jis nežinomas ir tarptautinės diplomatijos praktikoje). Maža to, J. Kajeckas net nesutiko, kad konferencija vyktų Washingtono, D. C., ir rengėjai buvo priversti žiūrėti patalpų Toronte, Kanadoje...

Vilkas be Alto irgi atsisakė konferencijoje dalyvauti, ir jo "praplėstas Prezidiumas" (net praplėstas!) patarė konferencijos nešaukti.

Tik, kaip rašoma P. L. B. Valdybos pranešime, Lietuvos Nepriklausomybės Talka ir Frontininkų Bičiuliai "buvo tvirtai ir be jokių rezervų pasisakę už konferenciją".

Taip ir nebuvo galima "lietuviškos išeivijos vieningas pasisakymas dėl Lietuvos 20 metų okupacijos", rašo J. Matulionio vadovaujama P. L. B. Valdyba ir baigia išvadomis:

"Tai nebuvo pasiekta net ir vienybės minimumo... Liko spraga šiuo metu visame mūsų gyvenime".

Nors to pranešimo kalbą geroi kai primityvi, stiliaus kultūra neįprastai žema net ir tremties sąlygomis, jau nekaltant apie kokį politinių sąvokų tikslumą, visas pranešimas nuskamba tiesiog gūžiai ir tragiškai.

Vienas iš pačių stambiausių pranešimo netikslumų -- tai ta "spraga šiuo metu visame mūsų gyvenime".

Tai yra grynas prasimanymas ir pačios vėliausios mūsų istorijos, mūsų pastarojo penkiolikmečio įvykių ignoravimas.

Išvairaus masto ir sudėties konferencijų, siekusių lietuviškos politinės vienybės, per tą laiką jau buvo gana daug. Čia paminėdame tik svarbesniųjų litaniją.

1. Pirmoji Lietuvos Diplomatijos Šefo (LDŠ) ir Vilko narių konferencija įvyko Berne 1946 m. (Tik nepamirškite, mielieji,

kad šių metų rudenop nuo to įvykio bus 15 m. sukaktuvės!). Į ją nebuvo įsileistas tada neseniai iš Lietuvos pogrindžio atvykęs LLKS atstovas K. Drunga, o liaudininkų atstovas įsileistas tik po griežto protesto.

2. 1947 m. diplomatų ir Vilko narių konferencija Paryžiuje. Į ją nebuvo kvieisti lietuvių pogrindžio rezistencijos atstovai iš Stokholmo.

3. 1948 m. konferencija Baden Badene. Į ją nebuvo kvieisti LDŠ, tik diplomatai ir BDPS Užsienio Delegatūra.

4. 1951 m. birželio mėn. Niocoje LDŠ pasiūlė Vilko atstovams ne vėliau kaip per tris mėnesius sušaukti visuotinę lietuvių konferenciją, kur dalyvautų diplomatai, Vilkas, Mažosios Lietuvos Taryba, LRS, Liet. Raud. Kryžiaus atstovai, signatarai, Bažnyčios dignitoriai).

5. 1951 m. rugsėjo 2 - 12 d. Reutlingene konferencija tarp LDŠ ir Vilko. Tarp kitko, nutarta tartis dėl platesnės lietuvių konferencijos šaukimo. Vilko pirm. prel. Krupavičius žadėjo atsistatydinti, jei tas susitarimas nebus patvirtintas. Spalio 17 d. Vilkas penkiais balsais prieš penkių susitarimą atmetė. Krupavičius liko ir toliau Vilko pirmininku... Šimutis ir Grigaitis Alto vardu pasiuntė Vilkiui telegramą susitarimo netvirtinti, nes jis statytų Altą nepatogion padėtin.

6. 1952 m. liepos mėn. Paryžiuje LDŠ ir Vilko atstovai sutarė: "Platesnės konferencijos klausimu sutarta, kad tokia konferencija yra reikalinga. Ją bendrai šauks LDŠ ir Vilko pirmininkas, sutarę dėl jų vietos, laiko, dalyvių ir dienotvarkės". Į komisią pirmininku nuo Vilko išrinktas K. Žalkauskas, LDŠ savo atstovų paskyrė S. Kuzminską. Pastangų vaisiai -- nulis.

7. 1953 m. vasario 23 - 26 d. Londone LRS atstovai S. Žymantas ir F. Neveravičius tarėsi su Vilko Vykd. Tarybos pirmininku K. Žalkausku ir pasiūlė konferenciją, dalyvaujant LDŠ, Žalkauskas pasiūlymą perdavė Vilkiui. LDŠ sutiko ir pasiūlė pasitarimą Paryžiuje balandžio 14, vėliau 24 d. (buvo ir kitų labai svarbių reikalų aptarti). Į pasitarimą Paryžiuje atvyko LDŠ Lozoraitis LRS pirmininkas S. Kuzminskas ir vicepirmininkas M. Krupavičius nepasirodė, nes staiga "susirgo", o Vykd. Tarybos pirmininkas K. Žalkauskas ir gen. S. Raštikis neatvyko, nes "negavo vizų".

8. 1956 m. kovo 10-16 d. į Romą suvažiavo, šalia LDŠ ir min. Girdvainio, dar Dr. A. Gerutis, Liet. Nepriklausomybės Talkos atstovai S. Žymantas ir K. Drunga, taip pat Vilko pirmininkas J. Matulionis ir V. T. pirmininkė A. Devenienė... LDŠ pasiūlė Vilko vadovams pasinaudoti gera proga ir pasitarti dėl artimesnio įvairių veiksmų bendradarbiavimo. J. Matulionis lyg norėjo sutikti, prašė leisti pagalvoti ir, pasitaręs su moteriškais smegenimis, kitą dieną visiškai atsisakė tais klausimais kalbėti su LNT atstovais.

Bronys Raila

Taigi, "vienybės minimumo" buvo siekta jau nuo senų laikų, daugelį kartų, ir J. Matulionis yra buvęs tų siekimų savotiškai atkakliu dalyviu. Ir man labai gaila, kad likimas dabar taip skaudžiai atkeršijo dabartiniam Pasaulio L. V. Valdybos pirmininkui.

Bet niekaip nesuprantu, apie kokią spragą savo rašte jis galėjo kalbėti "šiuo metu visame mūsų gyvenime". Juk čia atsirado ne kokia nauja spraga, o buvo ir liko kiau rut kiauiausia skylė per visą mūsų "tremties" gyvenimą. Ir J. Matulionis jos neilopė net tada, kai turėjo ir siūly ir adatą. Ir kodėl jis staiga ėmė manyti, kad tokia visuotinė Lietuvių Konferenciją "gali šaukti tik PLB Valdyba", kaip sakoma jos rašte?..

Čia man prisimena vienas iš daugelio pokarinių Prancūzijos ministrų pirmininkų, socialistas Paul Ramadier, kuris 1956 m. po parlamento rinkimų sušuko: "Mes turime išsilaivinti nuo praeities ir sukurti ką nors naujo". Drąsus žmonės, esą, galėtų pateikti planą, kuris mus sujuntytų, uždegdamas širdis ir protus. Bet, anot jo žodžių, "blogiausia išeitis būtų -- tautinė vienybė, kurią sudarytų tik balsų suma, neapeliuojanti į mūsų valią".

Ir ponui Matulioniui nepavyko, matyt, dėl to, kad išskyrus LNT ir "Frontininkų Bičiulius", -- jo šaukimas neapeliavo į visų kitų valią. Ir gavosi ne vienybės minimumas, bet suirutės, o gal ir beprotybės maksimumas.

Bet visdėto gerai, kad PLB Valdyba raštu išdėstė kai kuriuos faktus. Juos papildžius istoriniais daviniais, labai gražiai matyti, kas ir kaip lietuviškos vienybės siekė ir kaip nepasisekė net per Lietuvos okupacijos dvidešimtmečio sukaktuvinius metus surašyti bendros lietuvių deklaracijos, kurią, tariant to pranešimo žodžiais, "skaitys tauta okupacijoje, lietuviškoji išeivija, mūsų draugai ir mūsų priešai".

Bet gal ir gerai, kad iškilminga deklaracija nebuvo parašyta. Ją būtų paskaitę tik atitinkami mūsų priešų valdininkai, o jau lietuviškoji išeivija tikriausiai ne. Ir kas iš to vieno paskaitymo? Ji gi neturi laiko ilgiems straipsniams skaityti, o juo labiau tokioms minimumų ir užgrimutų narsybių deklaracijoms.

Aušros dar nėra, ir dar netam siausia...

VISAIS APDRAUDOS REIKALAI,



kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę
PAULINA MOZURAITIS-BENNETT
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24

MOKAME

4 1/4%

metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.



MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL Federal SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanavskas, Pres.

JAUNIEJI LIETUVIAI IŠ ANAPUS

(Atkelta iš 3 psl.)

Pas kun. Bernatonių kelias nuo gimnazijos gana tolokas. Ten jis gyvena kapucinų vienuolyne. Vienuolyno pastatai įdomūs, ypač mus domina biblioteka, kur yra daug vertingų knygų. Kai kurios net 1000 metų senumo. Likometėvui Bernatoniui labai dėkingi už nuoširdumą ir puikius, stačiai karališkus lietuviškus pietus, su kugeliu imtinai.

Paskui aš su žmona, V. Banaičio automobilu grįžome į viešbutį nes ten buvome sutarę susitikti su J. Bataičiu ir gimnazijos mokytoju S. Vyčkintu. Iš jų gavau dar platesnį gimnazijos reikalų supratimą. Susipažinau, taip sakant, ir su kitos pusės nuomonėmis. Po vakarienių greit išsiskirstėm, nes sekantį rytą buvo numatytas kitas posėdis su krašto tarybos nariais, direktoriumi, reikalų vedėju ir tėvu Bernatoniui.

Mūsų viešbutinį (Weinheimą), visi dalyviai susirinko punktučiai, nors kai kuriems buvo tolimos kelionės, net iš Stutgar-to ar toliau. Pasikalbėjimai už-truko ligi pirmos valandos po pietų. Taip kitko, buvo plačiai aiškintasi švietimo komisijos sudarymo reikalais: ji tvarkytų gimnaziją ir būtų atsakinga krašto tarybai. Toliau buvo pa-liesti ir panagrinėti kiti klausimai, kaip mokytojų trūkumas, naujų patalpų statyba, mokslo lygio pakėlimas, mokinių men-talitetas ir gabumai (kurie tinka toliau aukštajam mokslui eiti, o kuriems geriau tiktyrinktis ama-tų mokyklas), lituanistika ir, žinoma, vienas iš svarbiausių klausimų -- lėšos.

Prie progos susirinkusius už-klausiau, kokia jų nuomone, nes ne kartą esu girdėjęs kalbant ir Amerikoje, ar dabartinė gimna-zijos vieta buvo tinkamai pa-rinkta, ar vertėjo čia sudėti tiek



pinigų, ar turimo turto vertė ne-krinta?

Visi dalyviai mane tikino ir įtikino, kad tokios kalbos ir paskalos dabar neturi pagrindo. Turimos vietos kaina nesmunka, o kyla. Dabar gimnaziją jau ga-lima pasiekti autobusu. Yra pra-vedami dar du nauji keliai. Tai-gi gimnazijai susisiekiama vis gerės ir tai aukštins vietos kai-ną.

Be to, už poros mylių nuo gimnazijos pradėtas statyti ledų ("šaltakosės") fabrikas, kur dirbs kelios dešimtys darbinin-kų. Pramonei plėstis čia yra vie-tos. Tad ir prie gimnazijos esan-čios žemės kaina jokių būdu ne-gali kristi, o tik pakilti.

Tuo aš įtikėjau ir pats pasi-dairęs aplinkui. Pavyzdžiui bū-nant Vokietijoje, teko pasikal-bėti su įvairiais Rotary klubų nariais, kurie yra fabrikantai, biznieri, daktarai ir panašūs praktiškų verslų asmenys. Susi-dariau vaizdą, kad šiuo metu Vo-kietijoje sparčiai tebekyla ekono-minis gyvenimas, toliau vyksta industrializacija, labai daug rei-kia kvalifikuotų ir juodadarbių jaunų darbininkų. Darbininkų vo-kečiai dabar daug gabenasi iš Italijos, Ispanijos ir kitų kraštų.

Kitame numeryje: VISI PRIPA-ŽŪSTA, KAD GIMNAZIJĄ REIKIA IŠLAIKYTI.

CLEVELANDE ir apylinkėse

Sportininkų treniruočių planas

LSK žaibas nuo šios sa-vaitės (sausio 9 d.) vėl in-tensyviai tęsia savo sporti-nę programą, kuri Kalėdų atostogų proga buvo sulėtė-jusi. Treniruotės vyksta:

Pirmadieniais — lengv. atletika — John Marshall High School — 7 val.

Antradieniais — moterų tinklinio lyga — Thomas Jefferson High School.

Krepšinis vyrams ir jau-niams St. Clair Recreation — 6 val.

Trečiadieniais — Collin-wood High School — 6:30 — 8:15 val. mankštos ir žaidimai, vaikams 9-11 me-tų amžiaus.

6:30-8 val. — krepšinis mergaitėms ir jaunučiams.

8:15-9:45 val. — krepši-nis vyrams ir jauniems.

Ketvirtadieniais — vyrų tinklinio lyga Audubon Jr. High School.

Penktadieniais — Wood-land Recreation Center — 7-9 val. tinklinis moterims ir vyrams.

St. Clair Recreation Cen-ter — 6-9 val. krepšinis įvairioms klasėms.

Stalo teniso ir plaukymo treniruočių tvarkaraštis bus praneštas atskirai.

Grazi dovana visiems
Naujų metų
proga
Plokštelės tik neseniai
pagamintos

LITHUANIAN - AMERICAN
Long Play Hi-Fi Records



Sol. LIONE JUODYTĖ-Matthews yra įdainavusi naują lietuviškų dainų plokštelę — "MANO

LIETUVOS PRISIMINIMAI"

(My Lithuanian Memories)

Kaina \$4.98

Antrąją mažą (angliškai) — "Christmas Carols"

Shepherd Boy and Sleeping Child.

Kaina 98c.

Išleistas Mill Marlboro Co. Platiniojams užsakius didesnius kiekius — duodama nuolaida.

UŽSAKYMUS SIUSTI:
ALEX MATHEWS
256 Union Avenue,
Brooklyn 11, N. Y.

arba

gaunama visose

radijo stotyse

Parengimų kalendorius

SAUSIO 14 D., Lietuvių salė-je, ALT vakaras Statoma "Ne-žinomoji".

SAUSIO 21 D., Šv. Jurgio pa-rapijos salėje Žaibo Klubo de-šimtmečio minėjimas -- ban-ketas.

SAUSIO 28 D., Lietuvių salė-je, Clevelando jaunimo vakaras.

VASARIO 12 D., Šv. Jono Ka-tedros salėje Vasario 16 minė-jimas.

BALANDŽIO 8 D., Lietuvių salėje, Vysk. M. Valančiaus li-tuanistinės mokyklos vakaras

BALANDŽIO 29 D., Slovenian Auditorium, Dirvos rengiamas jaunųjų talentų konkursas.

VIRŠUJE: Detroito Dramos Mėgėjų Sambūrio nariai su re-žisore Z. Arlauskaite-Mikšie-ne vaidina A. Bisson dramą "Ne-žinomoji" Kanadoje Londone ir Toronte, o dabar Detroito, ža-da lankytis ir kituose miestuo-se. Sausio 14 d. vaidins Clevelan-de. Nuotraukoje iš kairės sėdi: V. Žebertavičius, I. Putriūtė, A. Gladkauskas, A. Karvelis, R. Li-šauskaitė, rež. Z. Arlauskaitė - Mikšienė, I. Laurinavičienė, K. Navasaitis, St. Gelduskas, Sto-vi: A. Iljasevičius, I. Šulcaitė, R. Bulota, A. Pesys, S. Iljase-vičius ir R. Ražauskas.

RUGSĖJO 9 D., DLK Birutės Draugijos rengiamas tautos šventės minėjimas.

RUGSĖJO 23 D., Slovenian Au-ditorium, Dirvos rengiamas jaunųjų talentų konkursas.

LIETUVIŲ KLUBAS ir SVETAINĖ

Lietuvių Svetainėje renkite lietuviškus parengi-mus, o poilsį praleiskite tarp savųjų Klube.

— Cleveland —

6835 Superior Avenue EX 1-1143



20 metų tos srities
praktika

Vokiečių radijų
taisymas

TELEFUNKEN
Authorized Factory Service

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

SCHWAB RADIO & T. V.

Sales and Service

11615 DETROIT AVENUE
CLEVELAND 2, OHIO

Sandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių modelių

LAKEWOOD 1-4669

EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

Už indėlius, įneštus iki sausio 20 d., nuošimčiai bus mokami nuo 1961 m. sausio 1 d.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

Statement of Condition OF ST. CLAIR SAVINGS ASSOCIATION

Assets

	December 31 1960	December 31 1959
Cash and U. S. Government Bonds	\$ 3,788,430.92	\$ 2,823,776.88
Other Securities	1,164,259.91	1,923,000.18
Federal Home Loan Bank Stock	571,000.00	472,800.00
First Mortgage Loans	37,923,724.35	30,852,834.48
Property Improvement Loans	145,602.94	100,286.38
Office Buildings and Furnishings	471,158.25	216,966.57
Other Assets	71,679.83	160,766.83
TOTAL	\$44,135,856.20	\$36,550,431.32

Liabilities

Savings Deposits	\$37,486,555.70	\$32,146,191.59
Loans in Process and Escrow Funds	1,968,151.54	964,824.06
Advances	1,300,000.00	700,000.00
Accumulation for Tax and Insurance	31,446.96	25,152.35
Other Liabilities	357,164.98	142,777.77
Permanent Capital Stock	240,000.00	240,000.00
Reserves and Undivided Profits	2,752,537.02	2,331,485.55
TOTAL	\$44,135,856.20	\$36,550,431.32

Deposits made by January 16th

Earn Interest from January 1st

4%
Current
Rate

Deposits Insured to \$10,000

ST. CLAIR
SAVINGS
ASSOCIATION

THREE LOCATIONS:

813 East 185th Street
25000 Euclid Avenue
6235 St. Clair Avenue

KAS IR KUR?

• LNT ir LNF valdybų posėdis New Yorke įvyko sausio 2 dieną, kur buvo svarstyta aktualūs klausimai ir padaryta nutarimų. Toronto LNT komitetui, kurio pirm. yra P. Bastys, pavesta organizuoti komitetus ir visoj Kanadoj.

LNT pirm. V. Rastenį padarė Talkos darbų apžvalgą. Diskusijose dalyvavo B. Beliušas, F. Alėxis, A. Senikas, P. Narvydas, L. Virbickas, L. Tamošaitis.

• Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos, Chicagoje, Tėvų Komitetą sudaro: M. Šimkus — pirm., A. Pakalniškis — sek., K. Drunga — spaudos reikalams, A. Jakševičius — vicepirm., D. Šukelis — išd., L. Bendoraitienė — lėšų telkimui ir F. Valinskas — vadovėlių reikalams.

• New Yorko Lietuvių Gydytojų ir Dantų Gyd. D-ja, kurios pirm. nesenai išrinktas dr. A. Starkus, ruošia JAV lietuvių gydytojų suvažiavimą New Yorke.

Rengimo k-to pirmininku išrinktas Dr. V. Kanauka. Sudarytas ir moterų komitetas rūpintis suvažiavimo vaišėmis.

• Į Moterų Klubą valdybą Bostone išrinkta: I. Galinienė, I. Manomaitienė, A. Grinienė ir F. Karosienė.

• Dr. Jurgis Sadauskas, dirbęs veteranų ligoninėje Marion, Ind. aplankė savo artimuosius Kanadoje ir Bostone. Bostone aplankė Vilėniškį, Lemberčius, Adamonius ir kt.

• Muz. Aldona Kanaukaitė dvi savaites Kalėdų atostogų praleido kalnuose, Michigano valstybėj.

• M. Manomaitis, iš Boston, mokėdamas už prenumeratą atsiuntė ir \$5.00 auką.

• V. Kecorius, iš Toronto, mokėdamas už Dirvą, atsiuntė ir \$5.00 auką.

• M. Paškevičius, iš Chicago, mokėdamas už Dirvą, atsiuntė ir \$5.00 auką.

• J. Baublys, iš Detroito, mokėdamas už Dirvą, atsiuntė ir \$5.00 auką.

• Kas prieš šventes nespėjo pasinaudoti knygų išpardavimu, tesikreipia dabar į Gabijos leidyklą, nes knygų išpardavimas pratęstas iki vasario 15 d. Daugelis knygų atpiginta nuo 50 iki 90 nuoš. Prašykite sąrašų šiuo adresu: Gabija, 87-85, 95 St., Woodhaven 21, N. Y.

LIETUVOS LAISVĖS KOVŲ INVALIDŲ DRAUGIJOS PADĖKA

Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Draugija nuoširdžiausiai dėkoja už aukas invalidams paremti. Ačiū visiems geraširdžiams aukotojams, aukų rinkėjams ir organizacijoms:

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Detroito skyriui — \$107.21.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Rochesterio skyriui — \$167.25.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Omahos skyriui — \$106.00.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Philadelphia's skyriui — \$50.35.

Tėvui ir uošviui

ANTANUI KASAKAIČIUI

mirus, Nakų ir Kasakaičių šeimoms gilią užuojautą reiškia

Julius ir Birutė Smetonai

MILITAI IR VINCUI APANIAMS,

jų motinai ir uošvei mirus, gilią užuojautą reiškia

Julius ir Birutė Smetonai

Brangiai mamytei mirus,

MILITAI APANIENEI

jų vyrui ir vaikams nuoširdžią užuojautą reiškia

Akvilina ir Bronius Gražuliai

DR. RIČARDUI TRUMPAUSKUI

mirus, poniai ir dukterims nuoširdžiausią užuojautą reiškia

Dr. Juozas ir Eugenija Bartkai



VIRŠUJE: Detroito lietuvių mergaičių choras su vadovu St. Šižiū sausio 14 d. Klemens salėje (25-sios ir Michigan kam-pas) Dariaus - Girėno klubo vėliavos šventinio banketo atliks meninę programą.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Los Angeles skyriui — \$40.00.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Bostono skyriui — \$35.42.

Liet. Veteranų S-gos Ramovė Chicago's skyriui — \$30.00.

Montrealio Liet. kariuomenės šventei ruošti komitetui — \$25.00.

Juozui Matiukui \$10.00.

Liet. Veteranų S-gos New Yorko skyriui (1959 m. auka) — \$100.00.

NEW YORK

Naujųjų Metų sutikimai

Dar prieš keletą metų New Yorko lietuviai ne tik gausiai užpildydavo Naujųjų metų sutikimo sales, bet būdavo ruošiami net keliose vietose, kelių organizacijų. Tačiau, kasmet žmonių skaičius mažėjo, o šiais metais didesnis ir viešas sutikimas buvo vienas, kuriame dalyvavo tik 200 žmonių.

Ši sutikimą, kuris įvyko Lenox puošnioje salėje, Mannhattene, ruošė New Yorko sportuojantis jaunimas, globojamas LB-ės apygardos ir Lietuvių Atletų Klubų. Senuosius metus palydint ir naujuosius sutinkant buvo giedamas Lietuvos Himnas. Po to. FASK pirm. A. Vakselis tarė keletą sveikinimo žodžių.

Antrą Naujųjų Metų sutikimą, jau šeimyninio pobūdžio, surengė žurnalo Karys vadovybė Lietuvių Atletų Klube, 1332 Halsey St., Brooklyne, kur atsilankė 60 asmenų.

Į Naujuosius Metus žengiant kalbėjo Kario redaktorius Zigmas Raulinaitis, o rašytojas J. Rūtenis paskaitė savo humoristinės kūrybos, specialiai tam vakarui parašytos. Be to, jis pravedė deklamaciją visiems palydint daina. Puikiam šio lietuviško vakaro suorganizavimui daug pasidarbo Kario administratorius L. Bileris.

Buvo ir daugiau newyorkiečių lietuvių susibūrę Naujuosius Metus sutikti klubuose. Šviesa organizavo jaunimą jau grynai amerikietiško papročiu, vykti į kalnus ir daug jų buvo išvažiavę.

• Aleksandras Vakselis, J. Kepenis, J. Vilpišauskas, J. Rūtenis, I. Gasiliūnas ir A. Daukša sudaro naują Lietuvių Atletų Klubą valdybą, kuri sausio 6 d., metiniam klubo susirinkime perims pareigas. Pirmininku išrinktas A. Vakselis.

BOSTON

• Gražus N. Metų sutikimas Tautinės Sąjungos namuose sutraukė pilną salę svečių. Graži programa, šaunus banketas liks ilgai atmintyje.

• L. Neprikl. Fondo atstovybė įkurta Bostone. Fondo būstinė — Tautinės Sąjungos namai. Fondo va-

dovybė greit paskelbs 1961 m. veiklos planą.

• Jonas Kasmauskas numato vykti Lietuvon aplankyti savo gimines. Kelionėje palydovu bus jo anūkas.

• Inž. V. Adomavičiui, Dirvos bendradarbiui, padaryta sunki operacija. Šiuo metu gydomas namuose. Linkime sveikatos.

TORONTO

POVILAS BUDREIKA,

aktyvus tautinių ir ekonominių organizacijų narys, mirė Toronte sausio 6 d. 11 val. ryto, Palaidotas pirmadienį, sausio 9 d. Apie velionį kitame Dirvos numeryje plačiau parašysime.

Lietuvių kredito kooperatyvo "Parama" metinis dalininkų susirinkimas yra nutarta šaukti vasario 26 d. Prisikėlimo parapijos salėje.

Paskutinis praėjusių metų šeštadienis pas mus praėjo pakilioje dvasioje. Mat, tą šeštadienį visur skambėjo telefonai, tarėsi, būravosi ir rinkosi palydėti į amžinybę senuosius ir sutikti geresnius, laimingesnius naujuosius metus. Žinoma, norai visų išsipildė. Naujieji Metai nė minutės nepavėluodami atėjo ir mes juos, kiek galima gražiau sutikome. Kėlėme aukštyn putojančio šampano taures, linkėjome vieni kitiems laimės ir sėkmės; o ta pačia proga tėvynei Lietuvai išauštančio laisvės ryto.

Paminėtini Naujųjų Metų sutikimo parengimai įvyko Prisikėlimo ir šv. Jono parapijų savose patalpose, J. R. Simanavičiaus vedamos radijo valandėlės "Tė-

vynės Prisiminimai" Prince George viešbutyje ir sporto klubo "Vytis". Perdaug didelės spūsties niekur nebuvę, todėl atsilankiusieji buvo patenkinti, kad galėjo iki valiai pasižioti.



Toronte įvykusiame Moters žurnalo penkmečio minėjime už konkursui prisiųstą geriausį straipsnį "Lietuvės katalikės moters misija išeivijoje" premija buvo įteikta Emilijai Čekienei. Nuotraukoje iš kairės Moters redaktorė Izabelė Matusevičiūtė ir premijos įteikėjas Hamiltono ateitininkų kuopos pirm. J. Pleinys sveikina laimėtoją E. Čekienę.



Pianistas Andrius Kuprevičius, koncertavęs Toronte Moters žurnalo penkmečio sukakties koncerte, susilaukė didelį pasisekimą. S. Dabkaus nuotrauka



Windsoro (Kanadoje) CBE radijo stotis kiekvieną šeštadienį nuo 10:30 iki 11 val. duoda programą "Traditional Echoes", kurioj jau daug kartų turėjo progos pasirodyti ir lietuviai, paminėdami svarbesnius Lietuvos nepriklausomybės įvykius. Šioj programoj turi progos pasirodyti visos sovietų pavergtos tautos. Programai vadovauja didelis lietuvių bičiulis J. Jeannete, lietuvių transliacijai talkinamas Petro Januškos. Gruodžio 10 d. atsidėkojant Jeannetui už jo kovą su komunizmu, buvo surengtas banketas, kuriame dalyvavo apie 250 svečių, miesto burmistras Patrick, policijos komisierius Legris, parlamento nariai Trasher ir Davis, o taip pat ir radijo stoties vedėjas Robinson. Nuotraukoje Petras Januška, John Jeannete ir Mal Robinson.